

Lk 2

Tagasiside minister Tõnis Lukaselt, EÜLilt ja õppekorralduse juristilt

Lk 2

Ülikooli rebaseid ristitakse erialale au andes

Lk 3

Teadusteatris saab aimu füüsikast ja keemiast

Ühiselt koostatud arengukava annab ülikoolile suumise, kuhu ja kuidas edasi minna.

OVE MAIDLA / SCANPIX

Koos tehtud arengukava saab parem

Kristjan Haller

teadusprorektor, arengukava juhtkomitee esimees

Arengukava esimese kavandi valmimise järel oli mul koos arengukava töörühmaga võimalus osaleda kokku 15 arutelul teaduskondades ja kolledžites, kohtuda muuseumide ja raamatukogu ning tugistruktuuri töötajatega.

Mul on siiralt hea meel, et kõik struktuuriüksused olid ülikooli arengu teemal valmis mõtteid vahetama. Ühiste seisukohtadeni jõudmine, probleemide arutamine ja ülikooli edasiste arengusuundade kavandamine ongi arengukava koostamise kõige olulisem etapp.

Teaduskondade ja kolledžite aruteludel osalemine andis hea ülevaate praegusest ülikoolist. Kui tegevkeskkonna analüüs kõrvutab meid teiste ülikoolidega ning võrdleb Eesti ja teiste riikide kõrghariduse ning teadus- ja arendustegevuse näitajaid, siis arengukava arutelud võimaldasid näha mõõdikutest sügavamale.

Vajaka meie-tundest

Enamik arutelusid olid asjalikud ja sõbralikud, paraku kohtasime ka ükskõiksusega raamitud suhtumist, et kas arengukavaga või ilma, niikuinii ei muutu midagi. Mitmetel kohtumistel jäi vajaka ülikooli meie-tundest, pigem rõhutati oma teaduskonna «erilist» identiteeti. Rohkem kui ühel korral esitasime endile küsimuse, kes või kus on see ülikool, kellelt oodatakse muutusi, kuid milleks ise ei soovita panustada.

Osalejaid loendades võis silm mõne inimese võrra eksiida, kuid lugesime osalejate

arvuks kokku 284. See moodustab ligikaudu 8% ülikooli töötajate koguarvust, kuid kohal oli ka tudengeid.

Osades teaduskondades toimusid arutelud teaduskonnana nõukogu koosolekutena, teistes avalike aruteludena, mistõttu pole kõik suhtarvud omavahel võrreldavad, kuid osalejate suhe töötajate koguarvu moodustas teaduskonnati 2–65%.

Arutelude sisuline sügavus ei sõltunud osalejate arvust ja mõnikord isegi mitte ettevalmistusele kulutatud ajast, vaid aktiivsest hoiakust ja soovist ülikooli arengus kaasa rääkida.

Tuleb tunnistada, et mitte kõik struktuuriüksused ei tunneta veel vajadust enesekriitiliselt peeglisest vaadata. Ülikooli arengukavast otsitakse kitsalt oma struktuuriüksuse heaoluga seotut.

Näiteks loodetakse, et peagi tegelikkuseks saav üliõpilaskandidaatide arvu vähenemine puudutab valusamalt kedagi teist kuskil mujal. Arvamuste spekter oli väga lai, arengueesmärke hindasid arutlejad kas liiga madalaks või hoopis liiga ambitsioonikaks. Püüti ka leida sõnastusi vaid teaduskonna huvisid arvestades, mitte nähes ülikooli kui tervikut.

Enamikes aruteludes puudutati ülikooli struktuuriküsimusi. Mitmetes teaduskondades tunnistati vajadust liikuda interdistsiplinaarsete teaduskondade poole ja seda eelkõige tihedama koostöö tegemise kaudu. Samavõrra palju arutleti ka potentsiaalselt rahvusvahelisel tasemel tippkeskuseks kujunema õppe- ja teadusvaldkonna määratlemise üle.

Olgu siin veel üle korratud, et ülikoolis ei ole täna-

seks analüüse ega otsuseid, mitu teaduskonda on Tartu Ülikoolile sobilik ja mõistlik või millistes kitsamates valdkondades kujuneksid õppe- ja teadustöö rahvusvahelisel tasemel tippkeskused.

Ülikoolis on tunnetatud vajadust olla avatud ja muutuda rahvusvahelisemaks. Palju küsimusi tekitasid rahvusvahelistumisele kaasa aitavad tegevused: töötajate ja üliõpilaste liikuvuse soodustamine ning võõrkeelse õppe arendamine ka eestikeelsete õppekavade osana.

Arengukonverents

Kokkuvõttes olid kõik aruteludel osalenud ühel meelel selles, et muutuv keskkond toob kaasa muudatusi ülikooli sees ja ühistes eesmärkides kokku leppimine tagab Tartu Ülikooli jätkuva arengu.

Järgmiseks oluliseks etapiks pärast arengukava vastuvõtmist saab eri tegevusi, vastutajaid ja vajadusel ka lisaressursse hõlmava rakenduskava koostamine.

Rakenduskava koostatakse korraga neljaks aastaks, neist esimene detailselt ja kolm järgnevat indikaativselt. Lähtudes saavutatud tasemest, rahalistest võimalustest ning teistest ääretingimustest täiendatakse rakenduskava igal aastal. Sellisel kujul koostatud rakenduskava on sisendiks ülikooli eelarvele.

Ülikooli arenguarutelu jät-

Ühtse käekirjaga arengukava tekst

Religioonisühholoogia professor Tõnu Lehtsaar hindas arengukava aruteludeks ette valmistatud materjali kasulikuks. «Kui teaduskonnas oli arutelu, siis oli see üsna oli mõistliku aja jooksul ette saadetud.»

Arengukava koostajatega osales usuteaduskonnast arutelul 13 inimest, mida Lehtsaar hindas päris esinduslikuks. Usuteaduskon-

ÜTLEMISI ARUTELUDEL

Ühe lahendusena üliõpilaste arvu vähenemisele pakuti välja võimalust koostada õppekavad nii, et lõpetajad vajaksid peagi täiendus- või ümberõpet.

Kui ülikool asutati, polnud arengukavasid, kuid vanimad teaduskonnad on siiani alles.

Küsimusele, kas arengukavas on mõni punkt, mille täitmine ei sõltu temast endast, vastas üks noorherra saalist «rahvuse säilimine».

kub 7. novembril ülikooli aulas toimuvale arengukonverentsil, kuhu on oodatud kõik ülikooli liikmed. Arengukonverentsil vahetavad ülikooli võimaliku arengu teemal mõtteid nii üliõpilased, teadlased, ettevõtjad kui ka poliitikud. Pärast arengukonverentsi valmib ülikooli arengukava kolmas kavand, mis esitatakse ülikooli nõukogule detsembrikuus.

Arengukava II kavandis võeti ka arvesse ettepanekud, mis muutsid teksti sõnastuslikult selgemaks. Kavand koos tegevuskeskkonna analüüsiga on esmaspäevast (27. oktoobrist) ülikooli välisveebis. Laekunud ettepanekuid võib peagi näha siseveebis.

nas kujunes peamiseks aruteluteemaks teaduskonna nime ja iseloomu säilitamise küsimus, teaduskond tegi ka ametlikult ühe muudatuse ettepaneku.

Kuna arengukava koostamise initsiatiiv tuli n-ö ülevalt alla, on Lehtsaare kinnitusele arengukava tervikuna harmoonilisem. «Ühe käekirjaga kirjutatud, ei ole nii harali,» täpsustas ta.

Europarlamenti saadik Andres Tarand peab avalikud loengud

Tartu Ülikooli geograafia osakonnas toimub igasügisene avalik loengusari «Üleilmastuva maailma geograafia» (LOOM.02.126 1 AP), kus tänavu esineb loengutega üks Eesti avalikkusele tuntumaid geograafe ja klimatolooge, Euroopa Parlamendi liige Andres Tarand (kodulehekül: www.atarand.ee).

Ta tutvustab lühikese loengusarja jooksul ideid kliimamuutustest, poliitikast, keskkonnakaitsest ja EL seisukohadest.

Tarand on uurinud Eesti kliimatingumusi, ajaloolist kliimat, aastaajalisi nähtusi ja kliimamuutuste mõjusid. Ta on olnud mitme kliimamuutuste mõjude alase uuringu juht. Oma Europarlamenti töös on Tarand pidanud oluliselt energia- ja kliimapolitiika edendamist.

Huvilistel on paslik lugeda ka 16. oktoobril Eesti Ekspressis ilmunud intervjuud kliimamuutuste teemal akadeemik Endel Lippmaaga, kes väitis, et kliima mitte ei soojene, vaid hoopis jaheneb.

Loengud TÜ geograafia osakonnas:

Kolmapäev, 29. oktoober kell 14–16 ja 18–20 Vanemuise

se 46–225 (suur ringauditoorium). Teemad:

- kliimatekketegurid (päikesekiirgus, mandrite triiv, atmosfääri koostis ehk Milankovitch, Wegener ja Arrhenius)
- kliimamuutuste eitajad ja vastuargumendid (monopolid, veidrikud, teadlased)
- kliima muutumine läbi ajalo, ajalooline klimatoloogia; inim mõju

Neljapäev, 30. oktoober kell 10–12 ja 14–16 Vanemuise 46–225 (suur ringauditoorium). Teemad:

- kliima muutumise mõju ühiskonna arengule, majandusele
- kliimapolitiika alused: Rio konventsioon, Kyoto protokoll
- kliimapolitiika tänased valikud, praktilise kliimapolitiika ja energeetika valulik kujunemine Euroopas: nn energia-kliimapakett

Arvestus toimub esmaspäeval, 3. novembril kell 14.15 Vanemuise 46 aud. 327. Arvestust soovivad tudengid peavad registreeruma kursusele ÖISis, kuulama Tarandi loenguid ja tutvuma ÖISis olevate õppematerjalidega.

Andres Tarand.

ANDRES TENNIS

TÜ koolitab rahvusvahelisel loodusteaduste olümpiaadil osalejaid

Sügissemestril koolitavad Tartu Ülikooli õppejõud ja tudengid rahvusvaheliseks olümpiaadiks valmistuvaid Eesti parimaid loodusteaduste tudengid koolinoori.

Oktoobri teisel nädalal toimus Tartu Ülikoolis 5. rahvusvaheliseks loodusteaduste olümpiaadiks valmistuvate noorte esimene treeningkogu-nemine. Lisaks esindusvõistkonnale olid kogunemisele kutsutud ka kõik need õpilased, kes pääsesid Eesti loodusteaduste olümpiaadil esikümnesse.

TÜ õppejõudude kõrval juhendasid õpilasi ka tudengid, kes on oma keskkoolipölvess rahvusvahelistel olümpiaadidel edukalt Eesti esindanud.

Õppekohtumise käigus tehti Tartu Hugo Treffneri Gümnaasiumi bioloogiaklassis tutvust

mikroskoobiga, tiitrimist õpeti ülikooli keemialaboris ning füüsikaeksperimente harjutati Tähe tänava õppehoones.

Järgmine õppekohtumine on novembris. Siis vaadatakse läbi teooriaülesanded, mida õpilased on eelnevalt kodus iseseisvalt lahendanud.

5. noorte rahvusvaheline loodusteaduste olümpiaad toimub detsembris Lõuna-Koreas. Eesti võistkonda on arvatud üleriigilisel olümpiaadil üldarvestuses parimaid tulemusi saavutanud kuus õpilast: Kaur Aare Saar Tallinna Inglise Kolledžist, Erik Tamre ja Ralf Ahi Tallinna Realkoolist, Eva-Lotta Käspär Tartu Kivilinna Gümnaasiumist, Rene Lomp Tallinna Liivalaia Gümnaasiumist ja Taivo Pungas Tallinna Prantsuse Lütseumist.

Peame kõrghariduse kvaliteedi nimel pingutama

Tõnus Lukas
haridus- ja teadusminister

Tartu Ülikooli valmisolek loobuda tasulistest õppekohtadest tähendaks seda, et ülikool võtab kohustuse koolitada üliõpilasi õppemaksuta ja soovib sellele vastukaaluks kindlust, et riigipoolne rahastamine on piisav.

Kui võrd on riik valmis ülikoolile sellist rahalist kindlust pakkuma, tuleb põhjalikult läbi mõelda. Kõrghariduse rahastamise suurenemise jätkudes on põhimõtteliselt võimalik raha niimoodi jaotada, et Tartu Ülikool tõepoolest saaks tasulistest õppekohtadest loobumise eest kompensatsiooni.

Juhin aga tähelepanu sellele, et rektori visiooni järgi väheneb üliõpilaste arv ja Tartu Ülikool võib riikliku koolitustellimuste alusel moodustavaid kohti saada samapalju kui praegu.

Sel juhul üliõpilaskontingendi vähenemist riigi poolt tellitud kohtade arvu mõttes ei toimugi. Kui panustada aga õppe kvaliteedi parandamisse, on lisaraha siiski vaja ja rahvusülikooli kvaliteedi nimel peaks riik ka kindlasti olema valmis pingutama.

Eesmärk võiks olla Tartu Ülikooli jõudmine 500 maailma juhtiva teadusülikooli hulka. Rektori ettepaneku rakendamine mõjutaks ka hariduspoliitikat laiemalt, lubades loota, et ülikoolid hakkavad ise korraldama vastuvõtukatseid, mistõttu väheneks gümnaasiumiõpilaste praegune pingeline riigieksamite sooritamisel – need jääksid siis edaspidi tähistama vaid gümnaasiumi lõpetamise küpsust.

Kommentaari 17. oktoobri UT-s ilmunud artiklile «Masülikool ei soodusta eliidi teket».

Riigieelarveliste õppekohtade moodustamine doktoriõppes

Kristel Siimula-Saar
õppekorralduse jurist

Kaupo Teesalu tõstatas oma UT-s ilmunud 15. oktoobri kirjas õppeprorektor Birute Klaasile küsimuse RKT alusel loodud õppekoha ja riigieelarvelise õppekoha vahelisest erinevusest. Vastus sellele on, et erinevust nende vahel ei ole: riigieelarvelised õppekohad ongi RKT alusel loodud õppekohad.

Vastuseks küsimusele, kas ülikool on rikkunud riigieelarveliste õppekohtade loomisest seadust, selgitan riigieelarveliste doktoriõppe õppekohtade moodustamise aluseid.

RKT-ga seonduvat reguleerib ülikooliseaduse paragrahv 13¹, mida muudeti selle aasta suvel (muudatuse jõustusid 1. septembril). Allpool toodud selgituses juhindun enne käesolevat õppeaastat kehtinud regulatsioonist, kuna küsimuse all on 2008. aastal ja varem moodustatud doktoriõppe riigieelarveliste õppekohtade moodustamise seaduslikkus.

RKT esitab ülikoolile haridus- ja teadusministeerium. Ülikooli ja ministeeriumi vahel sõlmiti iga-aastane RKT leping, milles muuhulgas lepitati kokku doktoriõppe lõpetajate arv (õppesuuniti) doktoriõppe nominaalaja lõpuks.

Seadusest tulenevalt on ülikoolil kohustus RKT täitmiseks moodustada vajalik arv õppekohti. Lepingus doktoriõppe õppekohtade moodustamist täiendavalt reguleeritud ei ole. Seega on ülikooli enda otsustada, millist arvu doktoriõppe õppekohti on vaja selleks, et tagada kokkulepitud ajaks doktoriõppe lõpetanute arv.

Sellest tulenevalt on ülikooli tegevus, moodustades riigieelarvelisi õppekohti doktoriõppes rohkem, kui on RKT lepingus kokku lepitud arv doktoriõppe lõpetajaid, kooskõlas seadusega.

Tagasiside 17.10 UT-s ilmunud kahekõnele doktorandi ja õppeprorektori vahel doktorantide toetuste teemal.

Riigiteadlased pidid ristimisõhtul fotograafide kehastama muuhulgas nii hapukurki kui ka Teist maailmasõda.

KRISTI SAARE

Tartu Ülikoolis ristitakse rebaseid oma erialale au andes

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Kui keskkooliaegsest rebaste ristimisest on enamikul meele silkudes pühendamine või pruuni lõga söömine, siis ülikooli esmakursuslaste sisseõnnitamisel kasutavad vanemad tudengid fantaasiat ja eriala omapära.

Tartu Ülikoolis ristivad tudengid oma nooremaid kaaslasi tavaliselt oktoobris, kui esimene maik ülikoolielust on juba käte saadud, uued sõbrad olemas ning põhilised õppejõud ja ainetega seotud naljad juba selged. Millal või millises vormis ristimistseremoonia teha, otsustab iga eriala eraldi. Lõga sisseõõtmine ja silgurennides liulaskmine ei ole aga enam ajakohane.

Õppejõud aitavad

2. kursuse riigiteaduste tudengi Cathriin Toropi sõnul oli nende rebaste ristimine 15. oktoobril nii sportlik kui

ka mõtlemist nõudev. Ristimise linnaorienteerumise osa ühes punktis löid uuenduse-na kaasa ka õppejõud.

«Vahepunktides pidi näiteks vastama küsimustele, mis on Valge Maja telefoninumber, poseerima fotograafide riigiteadlastest hapukurki ja seletama kehakeele abil politoloogiateemalisi mõisteid,» rääkis Torop.

Riigiteadlaste ristimistseremoonia ametlik osa algas ja lõppes Raekoja platsil, kus pärast sportmänge Kassitoomel ja linnaorienteerumist anti ka pühalik rebasevanne. See tseremoonia jäi kõigile hästi meelde, sest vannet ettelugeval neil pandi kogemata tõrvikuga juuksed põlema. Midaigi hullu siiski ei juhtunud.

Peegliga pähe

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala tudengitel on selja taga küll traditsiooniline 2. kursuse korraldatud kastmine, kus tutvuti juba linnaga ja käidi õppejõudude akende all laulmas, kuid põh-

jalikum ristimistseremoonia on neil oktoobri lõpus-novembri alguses alles ees.

Viimase kümnendi jooksul on seal kohustuslikuks muutunud rebasevanne ja oksjon. Alates 1976. aastast ka uustulnukate peegliga löömine kadunud õppejõu Juhan Peegli auks.

Viljandi kultuuriakadeemias pühendati rebastele ühe õhtu asemel aga suisa terve nädal. Akadeemia üliõpilasesinduse presidendi Merli Antsmaa sõnul on aastatega vanemate kursuste tudengid hakanud oma eriala rebastele üha enam tegelema.

Huvijuhid lasid juba nädala esimesel päeval uustulnukatel eri etteasteid teha ja ülesandeid täita. Eeskuju andsid ka tantsukunsti tudengid, kes korraldasid sel aastal oma rebastele palju huvitavat.

Rebasenädala kolmandal päeval järgnesid traditsioonilisele hommikusele ühisäratusele ühiselamutes hommikuvõimlemine akadeemia es ja erialade vastasseisud

loengutevaheliste pauside ajal. «Näiteks korraldasid viisuaaltehnoloogid ja kultuurikorraldajad tantsu *battle'i*,» rääkis Antsmaa.

Tagasihoidlikud rebased

Ka Viljandis on traditsiooniks linnaorienteerumine, kus peatuspaikades tuleb täita erinevaid ülesandeid. Tõsi, seal ei toimu see rühmades, vaid rongkäigus. Vande andsid akadeemia tudengid aga hoopis kino Rubiin laval, kus tuli täita veel mõned viimased ülesanded.

Rebaste ristimisel on ülikoolis põhiline mure, et tavaliselt ei tule suur osa esmakursuslasi üldse kohale. Umbes 70st sügisel alanud noorest riigiteadlastest ilmus ristimisele kohale ligikaudu 45.

Viljandi üliõpilasesindus korraldas suisa väikese kampania, mille käigus selgitati rebastele ürituse olulisust ja rahustati neid, et tegu on ikkagi ristimise, mitte retsimisega.

EuroCup sai TÜ/Rocki jaoks läbi

Korvpalli FIBA EuroCupi eelringi korduskohtumises alistas meeskond Tartu Ülikool/Rocki kodukül 75:60 Austria meeskonna Gmunden Allianz Swansi, kuid langes ikkagi konkurentsist üldskooriga 139:146.

Tartlastele tõi Tanoka Beard 16, Georgi Tsintsadze 13 ning Marek Doronin ja ka 10 lauapalli haaranud Janar Talts 10 punkti. Gmundeni parimad olid Deteri Mayes 23 ning Anthony Paul Fisher 16 silmaga.

Rock alustas korduskohutust raskest seisust, sest avamatšis võõrsil tuli tunnistada austerlaste 64:86 paremust.

Rock haaras siiski liidriohjad kohe mängu alguses. Tanel Teini ja Beardi tabamustest asuti ühe minutiga juhtima 5:0. Peagi oli seis 14:3, siis 20:8 ning puhkama mindi tartlaste 28:12 eduseisul. Avaveerandajal

olid valitseva Eesti meistri resultatiivseimad Beard 8, Talts 6 ja Viktor Sanikidze 5 punktiga. Talts võitis ka 4 lauapalli ning Tsintsadze arvele kogunes 3 resultatiivset söötu.

Teine veerandaeg kulges samuti väljakuperemeeste taktikepi all. Tsintsadze kuuest vabaviskest tekkis vahe 41:12 ja peagi oldi ees 41:21. Vaheajale mindi Rocki 48:25 dikteerimisel, mis tähendas kokkuvõttes tartlaste punktilist edu. Avapoolajal töid Rockile Beard ja Tsintsadze 10, Talts 8 ning Marek Doronin ja Sanikidze 5 punkti. Talts noppis veel 4 lauapalli ning Tsintsadze andis 3 tulemuslikku söötu.

Kolmas veerandaeg algas Rockile hästi, sest viie minutiga käristati enda eduseisuks 60:33. See aga ei tähendanud tartlastele veel head. Austerlaste tegid 9:2 vahespurdi ja viimasele lühikesele puhke-

pausile mindi küll Rocki 62:42 dikteerimisel, kuid kahe mängu kokkuvõttes olid kahe silmaga peal austerlasted. Kolme veerandajaga viskasid Rockile Beard ja Tsintsadze 12, Tein 9 ning Talts 8 punkti. Taltsi arvele kogunes veel 8 lauapalli ja Tsintsadzele 5 resultatiivset söötu.

Neljäs veerandaeg vastasest igas elemendis paremaks osutunud Rockil enam ei sujunud. Eduseis kahanes pidevalt ning lõpuvile kõlades särasid tabelil tartlaste 75:60 võidunumbrid, mis viisid järgmise ringi austerlasted. Kui esimesel poolajal viskas Rock 48 punkti, siis teisel vaid 27.

FIBA EuroCup on selleks korraks Rocki jaoks lõppenud. Meeskond mängib edasi FIBA EuroChallange sarja põhiturniiril, mille vastane ei ole veel selgunud.

www.tysk.ee

Toetusega turvatunne

Joonas Pärenson
EÜLi juhatuse esimees

EÜL on keskendunud esimese ja teise astme üliõpilaste hariduslike ja sotsiaalsete huvide eest seismisele, kuna usume, et see on eeltingimus doktorantuuri jõuda.

Doktorantide olukord, kus puuduvad pea igasugused sotsiaalsed garantiid ning toetuste väljamaksmine on hägune, jätab Eesti kõrghariduse kvaliteedile sügava jälje. EÜL on seisukohal, et õppe-toetus peab katma üliõpilase (sh noorteadlase) esmased vajadused ning looma õpingute alustamisel turvatunde.

Arusaamatu on tekkinud olukord, kus riik finantseerib doktoriõppe kohti aga ei taga seadusega ettenähtud toetuse väljamaksmist. Küllaltki suur ülikoolide autonoomsus doktoriõppe korraldamisel nõuab eraldi tähelepanu. Püüame tõstatada antud probleemi riigikogu kultuurikomisjonis veel sel semestril. Riigi prioriteet peab olema kõrghariduse tudengikeskne arendamine.

Tagasiside 17.10 UT-s ilmunud kahekõnele

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA

kuulutab välja konkursi uurija-professori valimiseks

Uurija-professori ametikoht võimaldab teadus- ja arendusasutuses või ülikoolis uuringuid juhtival ning doktorante juhendaval tunnustatud teadlasel keskenduda teadusuuringutele. Kandidaate võib isik, kellel on Eesti doktorikraad või sellele vastav välisriigi akadeemiline kraad, kes on töötanud vanemteaduri või ülikooli professorina kokku vähemalt kümme aastat ning kelle juhendamisel on kaitsnud doktori väitekirju. Kandidaerijal nõutakse jätkuvat rahvusvahelisel tasemel teadustööd ja edukat uurimistoetuste täitmist.

Uurija-professor valitakse kolmeks aastaks. Muude võrdsete tingimuste korral peetakse silmas Eesti TAT strateegias heaks kiidetud võtmevaldkondi:

- kasutajasõbralikud infotehnoloogiad ja infoühiskonna areng
- biomeditsiin
- materjalitehnoloogiad

Konkursil osaleda soovivad peavad hiljemalt 25. novembriks 2008. a esitama Eesti Teaduste Akadeemiale, Kohtu 6 10130 Tallinn, järgmised dokumendid:

- 1) kirjalik avaldus
- 2) elulookirjeldus vastavalt ETF ja TKN poolt kasutatavale vormile koos andmetega 10 kõige olulisema publikatsiooni kohta
- 3) valimisperioodi tegevuskava, sh. kavandatavate uuringute üldteoreetilise taust, uurimishüpotees ning selle seos teadussuuna arengutega, uuringute põhieesmärgid ning oodatavate tulemuste olulisus nii Eesti kui ka maailma seisukohalt
- 4) haridust tõendav dokument või selle notariaalselt kinnitatud ärakiri
- 5) soovi korral muud dokumendid või materjalid, mida kandidaat oluliselt peab
- 6) teadus- ja arendusasutuse, kuhu uurija-professori ametikoht luuakse, nõusolek.

Info telefonil 644 4739, vt ka <http://www.akadeemia.ee>.

Teadusteater tõlgib füüsika ja keemia arusaadavasse inimkeelde

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Ülikooli füüsikud ja keemikud räägivad koolides ja messidel teadusest selge jutu ja katsetega, mis anavad vaatajatele selge pildi, kuidas ja miks asjad maailmas käivad.

Teadusbussiga ringi sõitev TÜ füüsika magistrant Aigar Vaigu ütles, et kooliõpilastele meeldib kõige rohkem see, kui on võimalikult palju kärtu ja mürtsu. «Igasugune pauk läheb hästi peale,» muigas Vaigu, kelle jutu järgi on teadusteatri populaarseimad etteasted katsed vedela lämmastikuga.

Suhkruvesi mikrounis

Katsed seotakse tervikuks ühe teema või siis lugudega, mis on nii-öelda hetked elust enesest. Näiteks räägivad teadlased, kuidas keegi kodus mikrolaineahjuga vett keetis ja kui arvas, et vesi on piisavalt soe, kallas sinna suhkrut sisse, selle peale paiskus aga kogu vesi klaasist välja.

Seejärel antakse seletus, miks see nii juhtus. Teadusteatri etteasteid eristabki päris teatrist eelkõige see, et meelelahutusele lisaks pakutakse publikule ka uusi teadmisi.

Keemikudki teevad katseid, kus ained kokkusegamisele värvi muudavad, või ainuüksi hellast puudutusest plahvatavad või siis näiteks kahe vedeliku piirpinnalt hakkab eralduma naiton.

Füüsikute põhirõhk on aga loodusseaduste lahtiseletamisel, näiteks miks ja kuidas õun puu otsast alla kukub. Tihti teevad nad katsed ka koos, sest meid ümbritsevad on üks tervik. «Alati ei saa

Üle-eelmise aasta Tartu Kevadpäevalel müüsid Teadusbussi teadlased Artur Mölter ja Taavi Adamberg tudengilad erinevaid ilmastikunähte, udu eest tuli soovijatel välja käia 15 krooni.

MARGUS ANSU/SCANPIX

jagada, et see on keemia ja see füüsika ja lool lõpp,» seletas Vaigu.

Kahur tulistab õhurõngaid

Üks katsevahend teadusteatri valduses, mille efekti ja hinna suhe on tohtu suur, on õhurõngaste kahur. Sadakond krooni maksev masin meelitab välja kümnete tuhandete eest häälmastust ja löbu.

«Sellega saab mitme meetri pealt inimeste juukseid ja

seelikuid lehvima panna ja kui sinna veel tossu lisada, on õhurõngad näha ja publikul on nalja ja imestamist kui palju,» rääkis Vaigu.

Tegemist on teadusteatri palju, teadusbussiga käiakse tihti koolides, üles astutakse ka messidel nagu Teeviit või Intellektika. Üsna alles nägi teadlaste tegemisi ka Tähe perepäevaldel TÄPE2008 ning hommikuti saab nende abil teadusest selgema pildi Tere-

visiooni vaadates.

Vaigu sõnusti on üritusi, kuhu teadusteatri kutsutakse, üsna hulgaliselt. Eriti pärast seda, kui mullu võideti Lissabonis nii-öelda teadusteatri Eurovisioon.

Huvi teaduse ja selle populariseerimise järgi kasvab terves maailmas. Et aga inimestel on aega vähe, ongi vaja tõlkijaid, kes füüsika ja keemia inimesteni mõneti ehk arusaadavamas vormis

tooks.

«Aga kui tahetakse tõsiselt teadusest rohkem teada saada, ei saa vaid populaarteadusliku ülevaatega, mis ju eelkõige huvi tekitamiseks mõeldud, piirduda, vaid tuleb hakata ise asja lähemalt uurima,» rääkis Vaigu.

Selge ja mõnevõrra lihtsustatud keel, milles teadusteater räägib, ei anna neile paratamatult võimalust kõigest rääkida.

KGB puhub Pärnu tudengitele elu sisse

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

TÜ Pärnu Kolledži vilistlaste ühendus KGB viis tudengid Raeküla metsa ja puhus koolielule uue hingamise sisse, nii värske, et metsas käiakse nüüd igal nädalal ja iga korraga lisandub uusi tudengeid.

Kolledži vilistlaste Lenno Pöderi ja Vahur Mäe sõnul oli Pärnu tudengite elu viimastel aastatel üsna nukrasse seisu jõudnud. «Seoses uute ja värske vaimuga tudengite pealetulekuga otsustasime vilistlastega koolielule sisse puhuda uue hingamise,» ütles Pöder.

Koolivaimu edasikandjad

KGB, mis on korporatsioonina vilistlasteühendus, on juba uutele tudengitele korraldanud ekskursiooni ja menuka traditsioonilise Andropoffi peo. Kõike selleks, et tekiks uus aktiivne seltskond, kes viiks kolledži koolivaimu ja sädet edasi.

Sel sügisel alustasid Pöder ja Mäe kolmapäevase tervisejooksu traditsiooni. Juba kuu aega saavad kolledži tudengid ja vilistlased kolmapäeva õhtul kell 18 Raeküla met-

Pärnu tudengitel on metsas jooksmisest iga kord löbu laialt.

ERAKOGU

sas kokku ning iga korraga on spordihuvilisi järjest rohkem. «Keegi peab ju olema see, kes asju teeb, et inimesed järgneksid,» muigas Pöder idee tekkest rääkides. Korraldajad tahtsid kohalikele tudengitele pakkuda midagi, mis oleks nii sportlik ja tervislik kui võimaldaks ka omavahel väljaspool kooli paremini tutvavaks saada.

Pärnu tudengeid juhendab metsas oma ala asjatundja Vahur Mäe, kes on paljude spordiürituste, sealhulgas Jüri Jaanoni kahe silla jooksu peakorraldaja.

Enne jooksmat hakkamist räägib ta, mis on tervisejooksul tähtis ja mida peab silmas pidama varustuse valimisel. Umbes tunniajase jooksu ajal kontrollivad

jooksjad pulssi ja jooksu lõpetab alati korralik lõppvenitus.

Metsast staadionile

«Jooksu juurde käib muidugi alati ka väike huumor,» rääkis Pöder ja kinnitas, et tuju hoidmisega jooksjatel juba muret pole. Pärast lõbusat jooksu käivad tudengid veel ka saunas ja karastavad

ennast külmas Pärnu jões. «Tunne pärast seda treeningut ja sauna on kirjeldamatult hea ja kõik osalised ootavad pikisilmi juba järgmist kolmapäeva,» ütles Pöder.

Seni on jooksmas käidud neli korda, esimesel korral oli kohal kuus inimest, nüüdseks on osalejate arv tõusnud juba kaheksa ringi. Paljud kolmapäevased jooksjad mõtlevad osa võtta ka eelseisvast 26. oktoobri Kahe Staadioni jooksupäevast Pärnus.

Pöder kinnitas, et jooksmisega on plaan jätkata nii kaua kuni head ilma jätkub. Küll oleval kindel, et kolmapäev jääb spordipäevaks ka edaspidi. «Pärnus on ju palju võimalusi, mida veel teha – läheme kas ujulasse, jõusaali või mujale, lume saabudes kindlasti suusatama,» lubas Pöder.

Ühenduse asutaja Pöderi sõnul ootavad KGB korraldamist veel mitmed üritused. Plaanis on lõbus reis Soomale ja öömatk, kus läbitakse öösel jalgsimatkal 35 km metsateid. Iga reisi lõpus on plaanis saun ja söök.

«Loodame, et süstme uutesse tudengitesse oma entusiasmi ja nemad viivad neid traditsioone edasi!» rääkis Pöder.

Geneetikud Kuressaares

Eile Kuressaares alanud Eesti inimesegeneetika ühingu aastakonverentsil on kohal kogu Eesti geeniteadlaste eliit.

Käesolevast aastast soovib Eesti inimesegeneetika ühingu tunnustada ka indiviide nende panuse eest Eesti geneetika edendamiseks. Selleks antakse esmakordselt välja auhind «Elutöö geneetikuna».

Eile rääkis prof Allik inimese isiksusetüüpide seosest geneetikaga, prof Ustav aga andis ülevaate eestlaste ja soomlaste ühistest edusammudest HIV vaktsiini väljatöötamisel. Täna teeb ettekande noor Eesti teadur Leopold Parts, kes muul ajal ametis Wellcome Trusti Sangeri instituudis Cambridges.

Tegemist on geneetikute iga-aastase kokkutulekuga, kus tänavu peetakse ettekan- deid veel eesti keeles. Kohal on ka mitmed välisesinejad. Konverentsi kava ja põhjalikuma tutvustuse leiate aadressil <http://www.estshg.ee>

ETV näitab Viljandi Aida kontserte

Täna kannab ETV Viljandi pärimusmuusika aidad üle kaks kontserti, kell 18 musitseerivad Bonzo ja Tõun ning kell 20 Johanson ja vennad.

Bonzo astub üles koos Unelmate Orkestriga. Öde Kärt ning vennad Jaak, Mart ja

Ants Johansonid esinevad oma tuntud headuses. Nad liiguvad mööda sõna ja laulu piiri, laulavad kordamööda ja koos ning mängivad akustilisi kitarre. Jaagul on taskus parmupill ja Ants näpib buzukit ja löökpile.

Laulud ja lood ise on põim uueast autorilaulust ja vanemast rahvalaulust, millesse tihti ka teravmeelset huumorit segunenud.

Kontserdid salvestab ETV ning neid on võimalik hiljem näha ETV live-sarjas ETV programmis või ETV live-DVD-l.

TÜ mereinstituut avab uue labori

28. oktoobril kell 16 avatakse Tallinnas Tartu Ülikooli mereinstituudis laboratoorium, mis koondab kokku merebioloogia, keemia ja kalanduse laborid.

Merebioloogia osakonna juhataja Georg Martini sõnul asus keemialabor seni Pärnus. Uute laboriruumide valmides kolisid keemikud Tallinnasse. Merebioloogia ja kalabioloogia laboritel seni ruume ei olnud.

Keemia vanemteadur Anne Talvari kinnitusele on laboratoorium vajalik eelkõige riikliku seireprogrammi täitmiseks. Eestil ja programmi täitjana mereinstituudil on kohustus jälgida teatud kindlates kohtades regulaarselt Läänemere seisundit. Laboris tehakse seire jaoks analüüse.

Keemikud teevad laboris merevee toitainete analüüse, bioloogid põhjataimestiku, loomastiku ja planktoni analüüse.

Merebioloogia labor on Eestis esimene oma valdkonnas EAK poolt kompetentseks kuulutatud katselabor.

ÖNNITLEME

80

Erich Kukk, loodus- ja tehnoloogiateaduskonna emeriitdotsent, botaanika- ja mikoloogiamuuseumi kuraator – 26. oktoober

75

Jaak Peebo, filosoofiataaduskonna emeriitdotsent – 25. oktoober

Vello Loodmaa, loodus- ja tehnoloogiateaduskonna emeriitdotsent – 29. oktoober

55

Toomas Tikk, üldkirurgia assistent – 25. oktoober

40

Aime Keis, geenivaramu andmekogumise projektijuht – 24. oktoober

35

Ave Matsin, rahvusliku käsitöö osakonna juhataja, era- ja korraline teadur – 25. oktoober

Meelis Friedenthal, raamatukogu teaduskeskuse era- ja korraline vanemteadur – 24. oktoober

Raili Põldsaar, amerikanistika dotsent – 29. oktoober

30

Priit Kilgas, loomaökoloogia teadur – 26. oktoober

KAITSMINE

30. oktoobril toimub haridusteaduskonnas Salme 1a-37 teadusmagistritööde kaitsmine:

- kl 16 **Erle Põiklik** «Uimastienetus läbi sotsiaalsete toimetulekuoskuste õpetamise lihtsustatud õppekavaga 4.-5. klassis kolme eesti õppekeele kooli näitel». Juhendajad lektor Merike Kull ja prof Jaan Kõrgesaar. Oponent lektor Kaili Palts;

- kl 17 **Agnes Männik** «Juhtivliikmete ja õpetajaskonna määratlus oma kooli organisatsioonikultuurile Lääne maakonna näitel». Juhendaja erakorraline dotsent Hasso Kukemelk. Oponent dots Piret Luik.

31. oktoobril kaitses haridusteaduskonnas Salme 1a-43 kl 12 **Helge Alt** teadusmagistritööd «Puhastusteenindajana töötamine ja eriala õppimine koolitustel osalejate pilgu läbi». Juhendajad prof Tiia Pedastsaar ja dots Piret Luik. Oponent Galina Kilk.

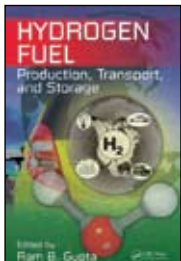
5. novembril kl 14.15 kaitses **Vigen Issahhanjan** ülikooli nõukogu saalis füüsika instituudi doktoritööd «Auk- ja interstitsiaalsentrid kiirteklindlates MgO monokristallides». Juhendajad Tiit Kärner, DSc ja prof Aleksandr Lushchik, Füüsika Instituut, Tartu Ülikool. Oponent Dr phys. Anatoli Popov, Tahkisefüüsika instituut, Läti Ülikool, Läti.

TUNNUSTAMINE

TÜ tänukirjaga tunnustati filosoofiataaduskonna kultuuriteaduste ja kunstide instituudi assistenti **Jaan Pungat** ja raamatukogu teenindusosakonna klienditeenindajat Marianne **Marlene Tiiki**.

TÜ RAAMATUPOOD SOOVITAB:

Hydrogen Fuel: Production, Transport, and Storage
Ram B. Gupta
CRC Press, 17.07.2008
Kõva köide, ISBN: 9781420045758
HIND: 1495.00
TÜ üliõpilastele ja töötajatele kehtib soodustus 10%! Võõrkeelse kirjanduse tellimine www.ut.ee/raamatupood

Academia Gustaviana 376

Tartu Ülikooli asutamispäeva kontsert
laupäeval, 25. oktoobril 2008 kell 16 ülikooli aulad

«Vivaldi ja Veneetsia, Corelli ja Casanova»

Esinevad **RAIVO JÄRVI** – sõna
ja barokkansambel **Corelli Consort** ajastu pillidel

Mail Sildos – barokkviiul
Meelis Orgse – barokkviiul
Peeter Klaas – viola da gamba
Imbi Tarum – klavessiin

Kavas Corelli, Vivaldi, Rameau

Kontsert on tasuta
KÕIK ON OODATUD!

UNIVERSITAS TARTUENSIS
TARTU ÜLIKOOI AJALEHT

<http://www.ajaleht.ut.ee>

Tellimise indeks 00892
Ilmub reedeti. Tiraaž 2800
Tartu, Lutsu 5 (III k)
Tel: 737 5680, 523 1751
E-post: ajaleht@ut.ee
Postiaadress:
Ülikooli 18, Tartu 50090

Vastutav väljaandja Illari Lään
Peatoimetaja Sigrid Sõerunurk
Toimetajad Kadri Rannamäe,
Merilyn Merisalu
Keeletoimetaja Marika Kullamaa
Küljendaja Artur Kuus
Veebihaldur Leane Morits
Trükk: Ecoprint

Ska Faktori kontsert Sõbra majas.

MERILYN MERISALU

Sügispäevad pildis

Signe Tamberg
Ülikooli kultuuriklubi

13.–19. oktoobrini toimunud sügispäevad pakkusid pea saja üritusega rõõmsat vaimupuhkust uute ja vanade sõprade seltsis. Sügispäevalisi ei kohutunud sel aastal ei jahe vihm ega lõõtsuv tuul.

Mitusada tudengit õnnistas sisse vastse remondi läbinud Tartu Üliõpilasmaja. Nii tudengibändi, tudengifilmi kui ka reedesel tsillimise tantsupeo ajal oli Sõbra maja saal üliõpilasvaimu nautivad noori puupüsti täis.

Lõbusale sügis-aerobikale, varahommikusele avatundule ja beebide võimlemisele tuli kokku rekordiliselt palju rahvast.

Tartu sügispäevade projektijuhi Jaan Naabri sõnul sai supervahva festivalinädal teoks tänu suurepärastele sõpradele, tänu kuulub ülikooli kultuuriklubile ning osalejatele ja koostööpartneritele.

Kultuuriklubilised kutsuvad tudengeid uuesti lustima 27. aprillist 3. maini 2009, mil leiab aset Tartu kevadpäevade festival.

Sügis-aerobika TÜ spordihoones.

TARMO HAUD

Ekstreemfaktor raeplatsis.

HANNES KLAAS

Tudengiteisipäev Püssirohukeldris.

TAAVI KOTTISE

Beebide võimlemine TÜ spordihoones.

MARIT SÖÖT

TEATED

27.10.–01.11.2008 toimub Tartu Ülikooli raamatupoes kehakultuuri-, spordimeditsiini- ja füsioteraapiaalaste **raamatute näitusmüük**, kust saab osta raamatuid tavapärasest soodsama hinnaga.

Esindatud on kirjastuste Elsevier Health, Humana Press, Human Kinetics Europe Ltd, Lippincott, Williams and Wilkins, McGraw-Hill Education, Springer Publishing, Taylor & Francis Books ja John Wiley & Sons väljaanded.

Näitusehindadele ei laiene muud raamatupoe soodustused. Kataloogide alusel saab raamatuid ka tellida. Näituseimekirjast huvitatutel palume pöörduda books-hop@ut.ee.

Laupäeval, 25. oktoobril kell 11 algab Tartu Ülikooli raamatupoes **lastehommik**. Loeme **Kadri Hinkuse** raamatut «Miia ja Friida».

Kolmapäeval, 29. oktoobril kell 14–15 peab **Soome mälu-uuri ja folklorist Ulla-Maija Peltonen** Lossi 3-405 loengu «**The Invention of Heroes in Historical Representation: The Varying Images of Marshal Mannerheim**».

Loeng keskendub küsimusele, kuidas pilt ajaloolisest isikust kujuneb ühelt poolt ajalookirjutuses (sh ka kirjanduses ja massimeedias) ja teiselt poolt suulisel traditsioonil põhinevas pärimuslikus ajaloos. Marssal Carl Gustav Emil Mannerheimi (1867–1951) puudutavaid narratiive, nende vahelisi suhteid, erinevusi ja vastuolusid vaagitakse skaalal ametlik-mitteametlik. Peltonen peab ka 3 loengut valikursuse «Sündmus ja kogemus, uskumine ja teadmine pärimuslikus ajaloos» (FLKU. 03.056, 2 AP) raames.

Info: ene.koresaar@ut.ee

Kolmapäeval, 29. oktoobril kell 18 räägivad TÜ Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuringute keskkuse jututares **Tea Treimuth**, **Pille Tomson** ja **Lilian Freiberg** Karula Hoiu Ühingu oma tegemistest. Keskus asub Lossi 38 (vana anatoomikum). Info: Triin Iva, tel 737 5422 või lekeskus@ut.ee.

28. oktoobril esineb Tiigi 78-236 riigiteaduste instituudis kursuse «Eesti avalik haldus» raames **külaaloenguga riigikantsleile avaliku teenistuse osakonna esindaja Riini Saluri**. Loeng algab kell 12.15.

26. oktoobril keskpäevast südaööni on Tartu Saksa Kultuuri Instituudi saal (Kastani 1) rahvamuusikasõprade päralt – toimub **XIII Tartu rahvamuusikapäev**, kus kontserte annavad Tartu ja Tartumaa rahvamuusikud. Laulutuba ja tantsutuba kõigile kaasalöömiseks. Külalistena esinevad Piccolo Folk ja Vasyl Zotovich Pärnust.

12.00 Põlvkondade laulud, esinevad Anne Maasik, meesansambel Laulusõbrad, naisansambel Eha
13.00 Rahvamuusikute kontsert, esinevad Riin Rikas (hiukannel), Rein Rikas (mandoliin), Osvald Pähno (rahvakannel), Kalle Vassila (rahvakannel), Maris Sepp (kromaatiline kannel), Martin Teppo (rahvakannel, lõõtspill), Ülle Kool (lõõtspill), Mare Sukk (karmoška), Alar Sünter (karmoška), Vasyl Zotovich (nuppakordion), Aleksei Kanistik (nuppakordion)

16.00 Rahvamuusikaansamblite kontsert, esinevad Taaderandi tähesõel, Kaval käsi, Kapten Trumm, Sireli, Mäksa noorteansambel, Konkuroör
18.00 Laulutuba
20.00 Rahvamuusikaansamblite kontsert, esinevad Piccolo Folk, Väägvere külakapell, Konguta kapell, Karl ja Kata
22.00 Tantsutuba
Vaba sissepääs!
Info: tel 5560 2102 (Triinu Nutt), e-post: tartumaarks@hotmail.ee

Täna, 24. oktoobril toimub Tartu Ülikooli ajaloo muuseumi konverentsisaalis **Õpetatud Eesti Seltsi** tegevuse taastamise 20. aastapäevale, Herbert Ligi 80. sünniaastapäevale ja Georg Julius Schultz-Bertrami 200. sünniaastapäevale pühendatud **konverents**. Konverentsil esinevad Heiki Valk, Kersti Taal, Peeter Olesk, Geiu Rohla, Ülle Tarkainen, Ott Kurs, Aadu Must ja Tiit Rosenberg.